

GŁOS BIAŁOWIEŻY



12/2025 * ISSN 1427 – 5546 *

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

www.gmina.bialowieza.pl



Wesołych Świąt!

Z OKAZJI ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA SKŁADAMY PAŃSTWU
SERDECZNE ŻYCZENIA ZDROWIA, SPOKOJU I RADOŚCI W
GRONIE NAJBLIŻSZYCH. NIECH TEN WYJĄTKOWY CZAS
WYPEŁNI WASZE DOMY CIEPŁEM, A NADCHODZĄCY ROK
PRZYNIESIE POMYŚLNOŚĆ ORAZ WSPÓLNE SUKCESY DLA
NASZEJ GMINY.



Radni Gminy
Białowieża

Wójt Gminy Białowieża
Albert Litwinowicz

WESOŁYCH ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA!

W numerze:

Od redakcji s. 2
Wójt informuje s. 2
Wielki protest w Białymstoku s. 3-4
Oszukańczy plan zarządzania s. 4-9
Poświęcenie pomnika śp. o. Konstantego Bajko s. 9-10
Oferta Pożyczek - Podlaski Fundusz Rozwoju s. 10
Informacje Białowieskiego Ośrodka Kultury s. 11-13
Informacje Gminnej Biblioteki Publicznej s. 13-15
O świerku nieco inaczej (część II) s. 15-18
Dobrowolna Zasadnicza Służba Wojskowa s. 18
Zaproszenie na Wigilię Gminną s. 19
Zaproszenie na Sylwestra pod chmurką s. 20

Ważne telefony:

Urząd Gminy 85 681 24 87
Białowieski Ośrodek Kultury 85 681 24 60
Biblioteka 85 681 23 95
Nadleśnictwo Białowieża 85 681 24 05
Muzeum Przyrodniczo-Leśne BPN 85 681 22 75
Ośrodek Zdrowia 85 667 24 68
Policja 85 670 41 15
Straż Graniczna 85 685 46 20
Zespół Szkolno Przedszkolny 85 681 23 97
Technikum Leśne w Białowieży 85 681 24 04
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 85 681 26 97
Przedszkole 85 681 23 97 w. 61
Stomatolog 604874917

Drodzy Czytelnicy,

Ministerstwo Klimatu i Środowiska zaprezentował Zintegrowany Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska. Jak się można było spodziewać, nie uwzględniono w nim praktycznie żadnych uwag samorządów i lokalnej społeczności. Mam nadzieję, że nasi samorządowcy zareagują w tej sprawie szybko i stanowczo, wykorzystując wszystkie możliwe procedury zaskarżenia tego dokumentu. Nie możemy pozwolić na takie traktowanie samorządów lokalnych oraz naszych mieszkańców. O Planie więcej mogą Państwo przeczytać w artykule **Radnej Elżbiety Laprus**.

W tym numerze znajdują również Państwo informacje o Ogólnopolskim Proteście Leśników i Branży Drzewnej, który odbył się 5 grudnia w Białymstoku. Oprócz tego sporo wiadomości z zakresu kultury, a także druga część artykułu **Pana Piotra Bajko** o świerku. To oczywiście nie wszystko, także zachęcam do przeczytania naszej gazety „od deski do deski”.

Moi Drodzy, życzę świąt Bożego Narodzenia wypełnionych radością i miłością, niosących spokój i odpoczynek. Niech to będzie czas na refleksję i zebranie energii na Nowy Rok. A w nadchodzącym wielkimi krokami 2026 roku życzę samych sukcesów i spełnienia Państwa marzeń oraz aspiracji. Wszystkiego dobrego!

Z poważaniem

Mateusz Damian Gutowski
Redaktor naczelny "Głosu Białowieży"



Drodzy Mieszkańcy,

W dniach 27-28 listopada wziąłem udział w XLIII Forum Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego. Tematem forum była: Ochrona i Obrona Ludności Cywilnej, finanse jst, gospodarowanie odpadami oraz dyrektywa NIS 2.

3 grudnia wziąłem udział w obchodach Jubileuszu "Złote Gody", par obchodzących 50-lecie pożycia małżeńskiego w 2024 roku.

10 grudnia uczestniczyłem w konferencji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP - „Zrównoważony Rozwój Społeczno – Gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego”. Podczas wydarzenia zaprezentowano ranking jednostek samorządu terytorialnego uszeregowany według syntetycznego miernika rozwoju oraz wręczono dyplomy laureatom. Gmina Białowieża zajęła w tym roku 6 miejsce w rankingu.

Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia życzę Państwu spokojnych i radosnych świąt oraz wszystkiego co najlepsze w roku 2026.

Z wyrazami szacunku
Albert Waldemar Litwinowicz
Wójt Gminy Białowieża

Stop niszczeniu polskich lasów! Wielki protest w Białymstoku



5 grudnia 2025 roku w Białymstoku odbył się Ogólnopolski Protest Leśników i Branży Drzewnej.

W wydarzeniu wzięło udział około 1200 osób z całej Polski, nie tylko leśników i przedsiębiorców drzewnych, ale również samorządowców, rolników, myśliwych i działaczy organizacji społecznych.



Petycje z postulatami protestujących trafiły do Tadeusza Wilczyńskiego, dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku oraz Jacka Brzozowskiego, Wojewody Podlaskiego (za pośrednictwem Michała Gąsowskiego, Wicewojewody Podlaskiego). Niestety, do pokojowo protestujących nie wyszli przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku – ani dyrektor Adam Juchnik, ani jego

zastępca Adam Bohdan (znany skądinąd, szczególnie w Białowieży, jako tzw. aktywista, który działając w organizacjach pozarządowych na każdym kroku domagał się dialogu instytucji państwowych ze społeczeństwem).



Żądania protestujących są następujące:

1. Natychmiastowe **wstrzymanie wszystkich decyzji** prowadzących do likwidacji Lasów Państwowych.
2. Rzetelny przegląd zasad wyznaczania **tzw. starolasów i rezerwatów**, z uwzględnieniem danych przyrodniczych, gospodarczych oraz opinii leśników i lokalnych społeczności.
3. **Zawieszenie moratorium** na pozyskanie drewna do czasu przeprowadzenia realnych konsultacji społecznych.
4. **Włączenie związków zawodowych, samorządów, kół łowieckich i mieszkańców** do procesu decyzyjnego na każdym etapie.
5. Opracowanie transparentnego, opartego na faktach **planu zarządzania lasami**, który będzie łączył funkcje ochronne, gospodarcze i społeczne.
6. **Realny dialog z Rządem RP** w sprawie reform PGL Lasy Państwowe.
7. **Uznanie drewna za surowiec strategiczny** oraz zagwarantowanie podaży drewna na poziomie 40 mln m³, z odpowiednią strukturą gatunkową i sortymentową, dla krajowego przemysłu.
8. Uszanowanie **wiedzy leśników** i myśliwych jako kluczowych gospodarzy terenów leśnych.
9. Odpowiednia **polityka oparta na konkretnych danych, a nie na ideologii** i decyzjach podejmowanych ponad głowami lokalnej społeczności.

10. **Wstrzymanie działań na rzecz łączenia Nadleśnictw Browsk i Białowieża** do czasu przedstawienia pełnej, jawnej i zgodnej z prawem oceny ryzyka – uwzględniającej zasady kontroli zarządczej i zobowiązania wynikające z ochrony Obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieńska. Oczekujemy rzetelnej oceny wpływu planowanej reorganizacji na bezpieczeństwo, stabilność zatrudnienia, ekonomię oraz skuteczność zarządzania Puszcą Białowieńską.

Czy można spodziewać się pozytywnej reakcji Ministerstwa Klimatu i Środowiska na powyższe żądania? Cóż, biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia z tym resortem, trudno być nastawionym optymistycznie, gdy o sprawach polskiej przyrody decyduje wąska grupa skrajnie ideologicznych aktywistów współ-



nie z trenerem pilatesu. Organizatorzy manifestacji już zapowiedzieli kolejne protesty, jeśli ich postulaty nie zostaną spełnione.

Mateusz Gutowski

Sprawy samorządowe

Oszukańczy plan zarządzania



Fot. Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy.

Proponowany Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieńska narusza istniejący porządek prawny i wprowadza chaos kompetencyjny. W Polsce obowiązuje hierarchia aktów prawnych. Na terenie Puszczy Białowieńskiej obowiązują Ustawa o ochronie przyrody i Ustawa o lasach. Dla planu Zarządzania nie ma aktu

prawnego, który upoważniałby do jego wprowadzenia.

W Planie Zarządzania nie potrafiono wykazać z jakich funduszy Obiekt ma być utrzymywany. **Kolosalny twór powstaje bez wyraźnie określonego finansowania.**

Pamiętamy dokonania znakomitych naukowców, w tym przyrodników, pracujących na terenie Puszczy Białowieńskiej, byli to: prof. Józef Paczoski, prof. Władysław Szafer – inicjator utworzenie Białowieckiego Parku Narodowego, prof. Jan Jerzy Karpiński pierwszy Nadleśniczy Nadleśnictwa Rezerwat, prof. dr hab. Janusz Bogdan Faliński, prof. dr hab. Zdzisław Kazimierz Pucek, prof. dr hab. Aleksander Sokołowski czy nadal aktywny również w sprawie czynnej ochrony Puszczy prof. dr hab. Bogdan Brzeziecki. To ich dorobek naukowy sprawił, iż **Puszcza zachwycała jak perła w koronie królów**. Proponowany Plan Zarządzania nie opiera się na osiągnięciach poprzedników. Ekolodzy wiedzą lepiej jak Puszcą należy zarządzać. Doświadczenia wielu pokoleń leśników również nie okazały się przydatne w konstruowaniu Planu Zarządzania.

Wdrożenie zapisów Planu doprowadzi do zniszczenia siedlisk i stanowisk gatunków stanowiących uniwersalną wartość, dla ochrony których powołano Obiekt UNESCO. /Dan

Wołkowycki/.

Prof. Wanda Olech, specjalistka od genetyki i ochrony zwierząt podkreśla, iż zaniechanie gospodarki leśnej w P.B. powoduje, że przyszłość żubrów nie zapowiada się dobrze.

Ogłoszony jako sukces Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska okazał się żalosną kpiną ze stanowisk Samorządów okolic Puszczy Białowieskiej, naukowców, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej wyrażanych podczas konsultacji społecznych oraz spotkań z autorami Planu.



Zlekceważono konsultacje społeczne dotyczące Obiektu UNESCO. Nie ogłoszono wyników konsultacji i co najbardziej niezgodne z Konwencją UNESCO - w Planie nie ujęto uwag społeczności lokalnej, która w ilości 44% wzięła w nich udział. (m.in. nie wzięto pod uwagę Opinii prof. dr hab. Bogdana Brzezieckiego dotyczącej ochrony czynnej Puszczy i ograniczenia mieszkańcom dostępu do lasu. Pozostawiono ograniczenie na poziomie 4%. Zamiast ustalonego wcześniej 18,06%. Nie zapewniono też dostępu do drewna opałowego.

Zasada współzarządzania obejmuje również Samorządy, które zgodnie z polskim i europejskim prawem ponoszą odpowiedzialność za bezpieczeństwo, rozwój i jakość życia mieszkańców a Państwo-Strona ma obowiązek dopilnować zapisów międzynarodowych. A co zrobiło Ministerstwo Klimatu i Środowiska? Odrąbiło sukces za plecami Samorządów.

Nie pozostanie to oczywiście bez odzewu ze strony interesariuszy, tym bardziej, że Gmina Białowieża już zgłaszała uwagi do UNESCO dotyczące braku dialogu z władzami lokalnymi przez autorów Planu Zarządzania, którzy podwa-

żali model współzarządzania, będący fundamentem wniosku renowacyjnego UNESCO z 2014 r. i otrzymała satysfakcjonującą odpowiedź z UNESCO.

KONTROWERSYJNE ZAPISY W PLANIE ZARZĄDZANIA. /Przykłady z tekstu/

STARY/NOWY PLAN ZARZĄDZANIA zawiera 170 stron plus załączniki. Poniżej przedstawiono wzbudzające sprzeciw zapisy, które, jeżeli Plan Zarządzania zostanie zatwierdzony, **zdecydowanie utrudnią życie Samorządom i mieszkańcom okolic Puszczy Białowieskiej.** Dodana na siłę strefa buforowa będzie skutecznie ograniczać np. zabudowę na jej terenie. /warto obejrzeć mapkę w Planie Zarządzania/.

Na 170 stronach Planu nie znalazłam żadnego poważnego i popartego solidną argumentacją zapisu, który ułatwiałby życie miejscowej społeczności. Oczywiście znalazły się tam pięknie, ale pusto brzmiące słowa. Najbardziej nieprawdziwe są powtarzające się w Planie Zarządzania teksty, w których się stwierdza, że to miejscowa społeczność jest winna niedobrej kondycji, w jakiej znalazła się Puszcza Białowieska cytuję:

Cel stanowi odpowiedź na zagrożenia powodowane przez (załącznik 4):

- **działalność człowieka w tym:**
 - **fragmentację i izolację siedlisk i populacji,**
 - **pozyskiwanie drewna i usuwanie martwych drzew,**
 - **niezrównoważony rozwój turystyki,**
 - **rozwój zabudowy w strefie buforowej,**
 - **nieuprawnione korzystanie z zasobów,**
 - **ingerencje i zakłócenia powodowane aktywnością człowieka.**

My, mieszkańcy jesteśmy przyczyną złej kondycji Puszczy, a oni ekolodzy – naprawiają nasze rzekome błędy poprzez bierną ochronę Puszczy – „niech się Puszcza zapuszcza”.

Takiemu stanowi rzeczy ma zapobiec wg autorów następujący zapis, cytuję: **Plan zarządzania 96 proc. powierzchni polskiej części Puszczy Białowieskiej oddaje we władanie procesom naturalnym – wyklucza na tym obszarze tradycyjnie rozumianą gospodarkę leśną i polowania.**

Obecnie powierzchnia transgranicznego Obiektu Białowieża Forest wynosi 141 885 ha, z czego prawie 42% powierzchni znajduje się w granicach Polski (59 576 ha w Polsce i 82

309 ha w Białorusi). Ustanowiona wokół Obiektu strefa buforowa obejmuje 166 708 ha, z czego w Polsce 35 835 ha i w Białorusi 130 873 ha. /dane MKiŚ/.

Pozostawia się do **korzystania przez lokalną społeczność** z ilości 59 575 ha - **87 hektarów** na całym obszarze Puszczy po polskiej stronie w strefach 4a i 4b. To są skandaliczne ograniczenia, do których nie możemy dopuścić. Tym bardziej, że w kilkuset zgłoszeniach do **konsultacji społecznych miejscowa społeczność wyraźnie się sprzeciwiła tej propozycji**.

Nieprawdą jest, że w innych strefach niż 4a i 4b będzie można zbierać pożytki bez ograniczeń. Cytuję:

Strefa 2. Ochrona częściowa

W obszarze strefy 2 dozwolone jest zbieranie grzybów, jagód i ziół (o ile dopuszczają to przepisy określające zasady funkcjonowania danego rezerwatu, parku narodowego oraz nie zastosowano ograniczenia w związku z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) dla celów indywidualnych oraz działania rekreacyjne.

Mieszkańcom pozostawiono do użytkowania Strefę 4 a. (Cała strefa 4 to 86 ha) Cytuję:

Strefa 4a. aktywnej ochrony gatunków i siedlisk Na tym obszarze niezbędne są aktywne działania dla ochrony gatunków i siedlisk lub krajobrazu.

Dozwolone są działania związane z pozyskiwaniem drewna (jako efekt uboczny prowadzonych działań ochronnych), zbieraniem jagód, grzybów i ziół **(o ile Ustawa o ochronie przyrody nie wprowadza ograniczeń w tym zakresie)**, a także rekreacja, badania i edukacja (tab. 10). **Możliwe jest prowadzenie polowań i działań zaradczych wyłącznie w odniesieniu do inwazyjnych gatunków obcych. Na tym obszarze nie funkcjonują ograniczenia w dostępie publicznym. Wyjątek stanowią tutaj Rezerwat Pokazowy i Rezerwat Hodowlany Żubrów. W tych obszarach obowiązują zasady określone odrębnymi przepisami. Istotnym wyjątek stanowi również pas graniczny. Ograniczenia w dostępie do obszaru położonego najbliżej granicy wynikają z nadrzędnych przepisów i są uzależnione przede wszystkim od bieżącej sytuacji geopolitycznej.**

Oszustwo polega na tym, iż drewna opałowego dla mieszkańca na wyznaczonym terenie nie ma, wymieniony teren porastają

sośniny i świerczyny (pali się przecież brzozą i grabem). Panowie naukowcy ośmielili się zapisać z miejscowej społeczności pisząc o możliwości pozyskania drewna opałowego ze Strefy 4a i 4b.

DREWNO OPAŁOWE MIESZKAŃCOM SIĘ NALEŻY Z TERENU PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ od czasu pierwszego powiększenia BPN w 1996 roku. Drewno jest najbardziej ekologicznym źródłem opałowym i odnawialnym.

Zapisy UNESCO /w Raporcie ze wspólnej Misji Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i reaktywnego monitoringu z IUCN w Puszczy Białowieskiej w 2018 r/, jak też Sądu w Warszawie wyraźnie określają możliwość pozyskiwania drewna na potrzeby miejscowej społeczności z obszaru 50 m po obu stronach określonych dróg i ścieżek.



Na marginesie dodam - interesujące jest to, iż na terenie Białowieskiego Parku Narodowego drewno jest pozyskiwane i sprzedawane. Pracują piły, ale jęków medialnych w związku z tym nie słychać. (informacja o pozyskaniu drewna podana została przez Dyrektora BPN na sesji Rady Gminy Białowieża). Takie samo drewno na terenie Lasów Państwowych nie może być pozyskiwane, musi być pozostawione na miejscu.

KIERUNKI DZIAŁAŃ NARZUCONE PRZEZ AUTORÓW PLANU ZARZĄDZANIA PUSZCZĄ DOTYKAJĄCE BEZPOŚREDNIO SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Kierunek działań 6.4.

- Uwzględnienie celów ochrony światowego dziedzictwa oraz informacji o Białowieża Forest w programach nauczania w szkołach w rejonie Puszczy Białowieskiej, łączenie tematyki ochrony i kształtowania krajobrazu

kulturowego w programy szkolne w szkołach w gminach Puszczy Białowieskiej.



O programach nauczania w szkole nie decydują póki co przygodni ekolodzy. W szkołach obowiązuje podstawa programowa określona przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

- Opracowanie programu i organizacja klas patronackich w zakresie lokalnej architektury i zawodów związanych z tradycyjną architekturą (Technikum Leśne w Białowieży).

Ekologistom nie podobają się technika leśna, więc trzeba je likwidować i narzucać młodzieży naukę w takim na przykład kierunku jak tradycyjna architektura. Żenująca pomysłowość. Oby nie musiała być realizowana.

Przy okazji, wiedza niektórych białowiejskich naukowców o programach nauczania w technikach leśnych nie wykracza poza stwierdzenie, iż młodzież uczy się tam sposobów posługiwania się siekierą w celu rąbania drewna.

/wypowiedź jednego z uczestników posiedzenia na sejmowej Komisji Środowiska w Warszawie do odsłuchania na stronie Sejmu RP/.

- Promowanie tradycyjnych sposobów użytkowania terenu Puszczy Białowieskiej w zakresie upraw, łaskarstwa i wypasu w terenach otwartych oraz promowania uprawy starych odmian drzew.

Aby przywrócić ginące gatunki roślin ośmielacie się nam proponować wypasy, a sami zajmiecie jaką pozycję - ekonomów, nadzorców? Do jakiego poziomu chcecie sprowadzić miejscową społeczność? Może trzeba znowu przypomnieć Orwella "Wszystkie zwierzęta są równe, ale niektóre są równiejsze od innych"? Nie potrzebujemy równiejszych od innych w naszej Puszczy Białowieskiej.

TURYSTYKA propozycje. Cytuję:

Opracowanie spójnego systemu zarządzania i sterowania ruchem turystycznym w regionie Puszczy Białowieskiej; opracowanie koncepcji „Bram do Puszczy Białowieskiej” jako ośrodków turystycznych (miejscowości) z centrum obsługi ruchu turystycznego „Główną Bramą do Puszczy Białowieskiej” i Centrum Obiektu Światowego Dziedzictwa. Opracowanie koncepcji tras turystycznych z jednym lub kilkoma głównymi szlakami.

Pytanie zasadnicze brzmi: gdzie będą się znajdowały sławetne „Bramy do Puszczy Białowieskiej, bo przecież nie w Białowieży i jaką cenę zapłaci za to turystyka białowiejska?

Gdzie i za jakie pieniądze /nie podano w Planie/ powstanie Centrum Obiektu Światowego Dziedzictwa i komu będzie służyć?



Potencjalne źródła finansowania Planu Zarządzania. Cytuję:

**Budżet Białowiejskiego Parku Narodowego
Budżet Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe
Budżet Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku
Budżet Pełnomocnika ds. zarządzania Obiektem Białowieża Forest
(w trakcie wypracowywania)**

Nikt nie potrafił wyraźnie sprecyzować kto będzie płacił za Obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dyrektor RDOŚ nie chciał odpowiedzieć na to pytanie podczas konsultacji społecznych. Pełnomocnik pieniędzy nie ma. Pozostają Lasy Państwowe, które powinny być wspierane finansowo przez Państwo-Stronę, a nie są wspierane (do odsłuchania wypowiedź z-cy Dyrektora RDLP w Białymstoku na sesji Rady Gminy w Białowieży) i Białowieski Park Narodowy.

KTO BĘDZIE NAMI RZĄDZIŁ?

Według zapisów UNESCO Obiekt Białowieża Forest ma mieć 5 Zarządców: Dyrektora Białowieskiego Parku Narodowego, Dyrektora Parku po stronie białoruskiej i trzech nadleśniczych z Białowieży, Browska i Hajnówki.

Dlaczego wbrew zapisom UNESCO i bez uzgodnienia z władzami samorządowymi proponowano twór w postaci kilkudziesięciu osób. Poniżej proponowana obsada stanowisk przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Przyjrzyjmy się kto ma nami rządzić przez następujące dwadzieścia pięć lat:

Komitet Sterujący. Cytuję:

Zespół o charakterze konsultacyjno-doradczym, powoływany przez Ministra właściwego ds. środowiska po zatwierdzeniu Planu zarządzania, w skład którego wchodzi:

- *Pełnomocnik ds. zarządzania Obiektem Białowieża Forest (dalej Pełnomocnik),*
- *Dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego,*
- *Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku,*
- *Dyrektor departamentu właściwego ds. ochrony przyrody w ministerstwie właściwym ds. środowiska,*
- *Dyrektor departamentu właściwego ds. leśnictwa w ministerstwie właściwym ds. środowiska,*
- *Przedstawiciel Polskiego Komitetu ds. UNESCO,*
- *Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku,*
- *Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,*
- *Przedstawiciel ministerstwa właściwego ds. kultury.*

Do zakresu działania Komitetu Sterującego (dalej KS) należy w szczególności:

- *sprawowanie kontroli nad realizacją Planu, ocena i akceptacja sprawozdań i raportów*

z wdrażania Planu,

- *podejmowanie decyzji w sytuacjach kryzysowych.*

Rada Naukowo-Społeczna Obiektu Białowieża Forest. Cytuję:

Rada Naukowo-Społeczna stanowi organ opiniotwórczy i doradczy Pełnomocnika ds. zarządzania Obiektem Białowieża Forest w zakresie ochrony Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości Dobra i realizacji Planu zarządzania, którego skład tworzą (maksymalnie 21 osób):

- *Wójt Gminy Białowieża, Hajnówka, Narewka, Narew, Dubicze Cerkiewne oraz Burmistrz m. Hajnówka,*
- *Starosta Powiatu Hajnowskiego,*
- *3 przedstawicieli organizacji pozarządowych o zasięgu krajowym,*
- *2 przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych,*
- *4 przedstawicieli nauki – m.in. przedstawiciele instytucji naukowych zlokalizowanych na terenie Puszczy Białowieskiej (np. Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Biologii Ssaków PAN, Instytut Badawczy Leśnictwa, Politechnika Białostocka) oraz naukowców prowadzących badania na terenie Puszczy Białowieskiej,*
- *1 przedstawiciel Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku,*
- *1 przedstawiciel Narodowego Instytutu Dziedzictwa,*
- *1 przedstawiciel Polskiego Komitetu ds. UNESCO,*
- *1 przedstawiciel Wojska Polskiego.*

Rada jest powoływana przez Ministra właściwego ds. środowiska na okres pięciu lat w oparciu o kandydatury przedstawione przez Pełnomocnika ds. zarządzania Obiektem. Kompetencje Rady zostaną określone w akcie jej powołania. Rada Naukowo-Społeczna Obiektu Białowieża Forest współpracuje z Radą Naukową BPN, Radą Naukowo-Społeczną LKP "Puszcza Białowieska".

Jeżeli ten horrendalny projekt Planu Zarządzania Obiektem zostanie zatwierdzony, to nasza egzystencja na terenie Białowieży, Hajnówki i okolicznych miejscowości przestanie być stabilna. Proszę zauważyć, że Wójtowie i Starosta, jako przedstawiciele miejscowej społeczności, będą mieli w Radzie Naukowo-Społecznej

tylko głos doradczy. O Radach Gmin i Powiatu w ogóle się nie wspomina. Wszystkim będzie zarządzał Pełnomocnik oraz Komitet Sterujący składający się z ludzi z zewnątrz. Staniemy się pionkami na szachownicy rozgrywanymi przez osoby, których nie znamy. Władza samorządowa, którą wybieraliśmy została zepchnięta do roli doradczej. To nie są demokratyczne i zgodne z Konstytucją RP oraz prawem międzynarodowym rozwiązania. Nie pozwólmy na pozbawienie nas prawa do decydowania o tym, jak mamy żyć w naszej małej Ojczyźnie. A może jest to świadome działanie służące wysiedleniu mieszkańców? Wszak wcześniej takie próby były już podejmowane (Goering).

Rezultaty. Cytuję:

Podmioty biorące udział w zarządzaniu znają i akceptują swoje role. Zasady komunikacji i współpracy są zrozumiałe i akceptowa-

ne przez wszystkich interesariuszy.

Autorzy Projektu ośmielili się złożyć deklarację w naszym imieniu.

OTÓŻ PODAJEMY DO PUBLICZNEJ WIADOMOŚCI, IŻ ZASADY KOMUNIKACJI I WSPÓŁPRACY NIE SĄ ZROZUMIAŁE I AKCEPTOWANE PRZEZ WSZYSTKICH INTERESARIUSZY.

Wobec powyższego ten Plan Zarządzania nie powinien być zatwierdzony!!!

•
Elżbieta Laprus

• Cytaty pochodzą z Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieńska.

• Wszystkie teksty wydrukowane kursywą są zaczerpnięte z Planu Zarządzania.

Parafia Prawosławna

Poświęcenie pomnika śp. o. Konstantego Bajko



26 października w Białowieży odbyło się ważne i wzruszające wydarzenie — poświęcenie pomnika śp. o. Konstantego Bajko.

Uroczystości rozpoczęła Boska Liturgia sprawowana pod przewodnictwem Jego Ekscelencji Biskupa Hajnowskiego Pawła. Po niej odprawiono nabożeństwo żałobne oraz dokonano poświęcenia pomnika. Następnie uczestnicy wzięli udział w konferencji i wspólnym obiedzie.

Serdeczne podziękowania kierujemy do Bractwa św. Cyryla i Metodego z Hajnówki za

nieocenioną pomoc w organizacji, a wszystkim wiernym — za modlitwę i obecność.

Konstanty Bajko urodził się 6 marca 1909 roku w Białowieży. Rodzina Bajko zmuszona była udać się w głąb Rosji w okresie bieżenstwa. Trafili do wsi Nagojsk, w guberni Riazańskiej. W latach 1925-1932 Konstanty uczył się w Prawosławnym Seminarium Duchownym w Wilnie. W 1932 roku został przyjęty na wydział Teologii Uniwersytetu Warszawskiego. Świecenia diakonatu, a następnie święcenia kapłańskie otrzymał w marcu 1934 roku. Jego pierwszą parafią była wieś Świerże na Chełmszczyźnie. Tytuł magistra teologii otrzymał w czerwcu 1937 roku. W czasie okupacji i wojny niemiecko-rosyjskiej ukrywał Żydów i Cyganów. W maju 1944 roku niemieckie władze okupacyjne zmusiły duchownego do opuszczenia Klecka, gdzie był proboszczem cerkwi. W sierpniu 1944 roku otrzymał stanowisko nauczyciela religii w przeorganizowanych szkołach w Bielsku Podlaskim. W październiku 1946 roku został uprowadzony przez oficerów radzieckiej Rosji. W tym samym roku w listopadzie Trybunał Wojskowy Wojsk NKWD skazał go na 15 lat ciężkich robót, konfiskatę majątku oraz 5 lat pozbawienia praw publicznych. Został wywieziony do północnej Workuty, gdzie pracował w łagrach przy wydobywaniu węgla ka-

mienne. Po przejściu kursu felczera w 1948 roku stał się obozowym chirurgiem. W październiku 1956 roku wrócił do Bielska Podlaskiego. W lutym 1957 roku otrzymał misję kanoniczną na nauczanie prawosławnej religii w bielskich szkołach. W latach 1961-1963 pełnił funkcję proboszcza parafii Zmartwychwstania Pańskiego w Bielsku Podlaskim. Do Stargardu Szczecińskiego przeniesiony został w 1970 roku, otrzymał

również prawo noszenia mitry. W 1983 roku przeniesiono go w stan spoczynku. Od listopada przebywał w monasterze pod wezwaniem świętego Onufrego Wielkiego w Jabłecznej. 12 października 1984 roku zmarł w Bielsku Podlaskim. Pochowany został w Białowieży.

ks. Tymoteusz Nazdryn



Podlaski Fundusz Rozwoju
nie jest nastawiony na
osiąganie zysków, tylko
na niesieniu pomocy
wsparcia finansowego
podlaskim przedsiębiorcom

**Kto może ubiegać się
o POŻYCZKĘ?**
Przedsiębiorcy z sektora MŚP
(mikro-, mali i średni) posiadający
siedzibę lub prowadzący
działalność na terenie
województwa podlaskiego

Brak prowizji
za rozpatrzenie i udzielenie pożyczki

**Brak prowizji za wcześniejszą
spłatę i nadpłatę**

ATRAKCYJNE OPROCENTOWANIE

GŁÓWNA SIEDZIBA PFR:
📍 18-400 Łomża
ul. Gen. W. Sikorskiego 166 lok. 1.11
☎ +48 85 687 10 62
✉ biuro@pfr.org.pl
📱 PodlaskiFunduszRozwoju

Biuro w Białymstoku:
ul. Cieszyńska 3A, pok. 115,
15-371 Białystok
email: bialystok@pfr.org.pl
tel.: 85 687 10 62 wew. 1

Biuro w Suwałkach:
ul. Osiedle II 6A,
16-400 Suwałki
email: suwalki@pfr.org.pl
tel.: 85 687 10 62 wew. 3

Biuro w Bielsku Podlaskim:
ul. Adama Mickiewicza 25 lok. 3A,
17-100 Bielsk Podlaski
email: bielsk.podlaski@pfr.org.pl
tel.: 85 687 10 62 wew. 4

PFR
PODLASKI
FUNDUSZ ROZWOJU

Spółka powołana przez
Urząd Marszałkowski
Województwa Podlaskiego
by wspierać podlaski sektor
przedsiębiorczości

www.pfr.org.pl

Podlaskie

Oferta pożyczek - Podlaski Fundusz Rozwoju

Masz firmę i chcesz się rozwijać? Mamy dla Ciebie atrakcyjne pożyczki. Bez prowizji, z darmową możliwością wcześniejszej spłaty i nadpłaty. Chcesz dowiedzieć się więcej o możliwościach wsparcia? Skontaktuj się z nami.

Najważniejsze informacje z... Białowieskiego Ośrodka Kultury

Białowieża świętowała Dzień Seniora



24 listopada 2025 roku Hotel Białowiecki tętnił życiem, goszcząc seniorów z powiatu hajnowskiego i okolic. Z okazji Dnia Seniora odbyło się tam wyjątkowe spotkanie pełne radości, rozmów i wspólnej zabawy. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in. przewodniczący Rady Gminy Białowieża oraz Wójt Gminy Białowieża. Podczas uroczystości przewodnicząca Koła Seniora w Białowieży, pani Irena Bajko, wraz ze swoim zastępcą, panem Anatolem Plewą, złożyli serdeczne podziękowania Wójtowi Gminy Białowieża, Albertowi Litwinowiczowi oraz dyrektorowi Białowieskiego Ośrodka Kultury, Markowi Zubrzyckiemu, za wieloletnie wsparcie i pomoc w działalności Koła. Wyrazy wdzięczności skierowano również do załogi Hotelu Białowiecki. Spotkanie stało się doskonałą okazją do integracji seniorów, wymiany doświadczeń oraz wspólnego świętowania.

Wieczorek Białoruski

26 listopada 2025 r. o godzinie 17:00 sala kinowa Białowieskiego Ośrodka Kultury wypełniła się widzami, którzy przybyli, by wspólnie celebrować bogactwo białoruskiej tradycji oraz współczesnej twórczości artystycznej. Tego wieczoru odbyło się wyjątkowe wydarzenie, którego gwiazdami były dwie utalentowane grupy. Jako pierwsza zaprezentowała się starsza grupa zespołu „Suniczki”, działająca przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Białowieży. Młodzi artyści wykonali dwa utwory: „Ja dziauczynaczka Biełarusaczka” oraz „Chata Baćkou”. Następnie na scenie pojawiła się grupa teatralna „Drama” z II

Liceum Ogólnokształcącego z DNJB w Hajnówce, działająca pod kierunkiem nauczyciela języka białoruskiego Jana Karczewskiego i zaprezentowała spektakl pt. „TELEBACZANNIE”. Młodzi aktorzy zachwycili publiczność pełnym energią i emocji przedstawieniem, w którym w humorystyczny, a zarazem refleksyjny sposób, ukazali współczesny świat mediów. Widzowie docenili zarówno grę aktorską, jak i świeże, kreatywne podejście do tematu. Spotkanie zwieńczyła degustacja tradycyjnych białoruskich potraw. Dziękujemy wszystkim za obecność i już dziś zapraszamy na kolejne wydarzenia.



Przypominamy, że zadanie „Wieczorki białoruskie w Białowieży” jest realizowane przez Białowiecki Ośrodek Kultury we współpracy z Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Białowieży dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

„Żubr – nasz sąsiad”



3 grudnia 2025 r. w sali kinowej Białowieskiego Ośrodka Kultury odbyło się interesujące i pouczające spotkanie zorganizowane przez Nadleśnictwo Białowieża dla mieszkańców w ramach projektu edukacyjnego „Szlakiem żubra przez Polskę Wschodnią”, dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w programie Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej

~ Głos Białowieży ~

2021–2027. Głównym tematem wydarzenia było bezpieczeństwo – zarówno ludzi, jak i żubrów – podczas wzajemnych spotkań w przestrzeni, którą na co dzień współdzielimy. Uczestnicy dzielili się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami oraz zgłaszali pomysły dotyczące działań edukacyjnych, które mogłyby pomóc w budowaniu większej świadomości na temat właściwych zachowań w obecności tych majestatycznych zwierząt. Spotkanie stało się okazją do wymiany wiedzy wśród lokalnej społeczności oraz podkreślenia, jak ważne jest odpowiedzialne i bezpieczne współistnienie człowieka z żubrem – symbolem Puszczy Białowieskiej.

Wizyta studyjna w Narewce



06.12.2025 r. odbył się wyjazd do Muzeum im. Tamary Sołowiej w Narewce. Uczestnicy mieli okazję zwiedzić trzy ekspozycje: wystawę „Irena Ignaciuk i uczennice – tkanina wielonicielnicowa”, prezentującą unikatowe techniki tkackie, wystawę malarstwa Dariusza Krosty z Białegostoku oraz izbę regionalną ukazującą lokalną kulturę ludową. Wyjazd został zorganizowany w ramach realizacji zadania publicznego „Suniczki – dziecięco-młodzieżowy zespół białoruskiej mniejszości narodowej”, finansowanego z dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Mikołajkowe Jam Session

W sobotni wieczór, 6 grudnia 2025, sala kinowa Białowieskiego Ośrodka Kultury wypełniła się miłośnikami muzyki w najróżniejszych odsłonach. Tego dnia odbyła się wyjątkowa edycja mikołajkowego Jam Session w różnych stylach, która przyciągnęła zarówno znakomitych muzyków, jak i entuzjastów żywego brzmienia. Na scenie zaprezentowali się uczestnicy PRACOWNI RYTMU, działającej przy Białowieskim Ośrodku Kultury pod kierunkiem instruktora Piotra Karpiuka.



Dziękujemy wszystkim uczestnikom za wspólnie spędzony czas, energię i niezapomniane muzyczne emocje.

Białowieża na podium



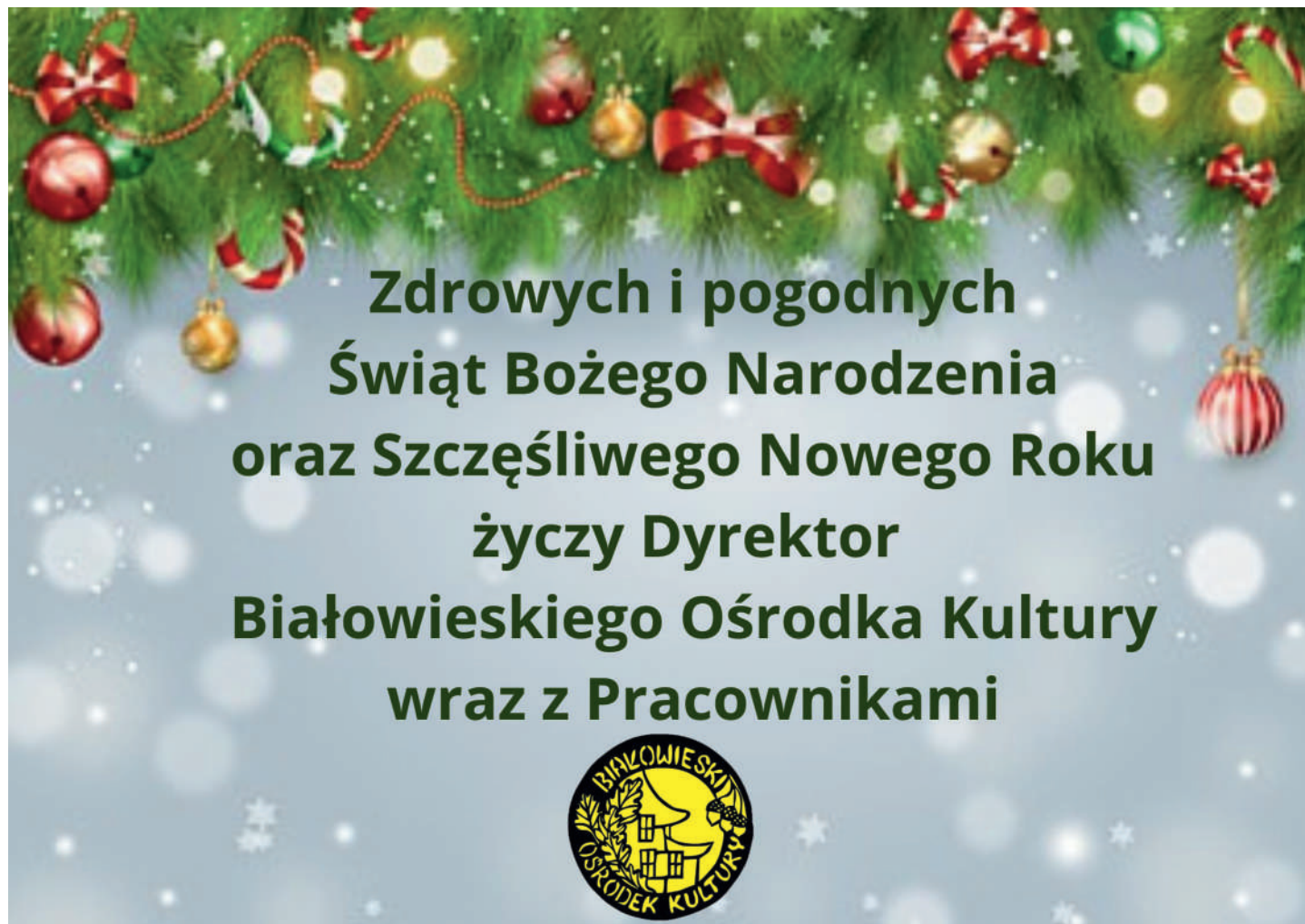
W sobotę, 6 grudnia 2025 r. odbył się wernisaż oraz podsumowanie XXXII Przeglądu Sztuki Nieprofesjonalnej Ziemi Hajnowskiej – Hajnówka 2025. W tym roku do udziału w Przeglądzie zgłoszono 100 prac autorstwa 41 twórców. Komisja konkursowa w składzie: Paweł Karpiuk – artysta malarz, Olena Sarhzenko – artysta grafik oraz Jerzy Iwacik – artysta rzeźbiarz,

po zapoznaniu się ze wszystkimi zgłoszeniami zakwalifikowała do wystawy komplet nadesłanych dzieł. Ocena prac odbywała się w kategoriach twórcy samorodni oraz twórcy niepełnosprawni.

Różnorodność technik, tematów i indywidualnych rozwiązań formalnych sprawia, że wystawa stanowi wartościowy przegląd zjawisk charakterystycznych dla twórczości nieprofesjonalnej w regionie. Wśród wyróżnionych znalazła się mieszkanka Pogorzelec Agnieszka Omen, która otrzymała II MIEJSCE w kategorii techniki

inne – twórcy samorodni za pracę „Patchwork z puszczańskimi zwierzętami” wykonaną techniką patchworku oraz WYRÓŻNIENIE za pracę „Kolorowe kadry z żubrem” wykonaną techniką grafika komputerowa w kategorii grafika – twórcy samorodni. Serdecznie gratulujemy. Wystawa jest dostępna do 31 stycznia 2026 roku w Hajnowskim Domu Kultury.

•
BOK



Najważniejsze informacje z...

Gminnej Biblioteki Publicznej

Koniec listopada i początek grudnia w Białowieży wyglądały trochę tak, jakby ktoś rozsypał na nas czarodziejski brokat, a potem dorzucił garść świątecznych iskiei. Gminna Biblioteka Publiczna im. Igora Nowierlego i Białowieski Ośrodek Kultury wspólnie zorganizowały dwa wydarzenia: wesołe, „strasznie sympatyczne” Andrzejki oraz Mikołajki, które mogłyby konkurować z warsztatem samego

Świętego.

Andrzejki: gdy duchy tańczyły, a wróżby trafiały w punkt

29 listopada w Białowieży działy się rzeczy niezwykle. Dzieci lały воск z taką precyzją, że figurki wyglądały jak dzieła sztuki... no, czasem abstrakcyjnej, ale za to bardzo inspirującej! Dzieci zaglądały do „kart przyszłości”, które cza-

sem przepowiadały wielkie przygody, a czasem... po prostu przypominały o sprzątanu pokoju. Magiczne kleksy powstawały jeden za drugim, balony fruwały po sali jak zaczarowane, a ciasteczka z wróżbą mówiły prawdę czasem bardziej, niżbyśmy chcieli.



Największą atrakcją okazały się jednak przebrania. Pojawili się duchy, czarownice, wróżbici i całe grono stworów, których nie powstydziałaby się najlepsza szkoła magii.

Mikołajki: świąteczna karuzela radości

A potem nadeszły Mikołajki — i już od progu wiadomo było, że tego dnia nikt nie zamierza się nudzić. Dmuchańce szalały jak renifery tuż przed startem do Laponii. Kolorowe warkoczki i brokatowe tatuaże błyszczały jak pierwsze grudniowe gwiazdy.

Z Edukido dzieci budowały sanie Mikołaja z LEGO z takim zapalem, że przez chwilę baliśmy się, iż powstanie pełnowymiarowy prototyp i Mikołaj będzie nas prosił o plany techniczne.

Dzięki Nadleśnictwu Białowieża powstały pachnące lasem stroiki — takie, że każdy chciał od razu poczuć zapach świąt w domu.

Było dekorowanie bombek, mięciutki

Betlejem na skarpie – świąteczna opowieść przed Urzędem Gminy



**W tym roku skarpa przed Urzędem Gminy roz-
błysła światłem Bożego Narodzenia, przemie-
niając się w małe Betlejem ukryte pośród
zimowego oddechu. Wzniesiona z sercem**

pomponowe choinki, rzut śnieżką do komina (emocje jak na zimowych igrzyskach!), a także



wspólne tworzenie długiego, błyszczącego łańcu-
cha choinkowego. Wisienką na pierniku była
ogromna kartka świąteczna XXL, podpisana
przez małych artystów, którzy nie boją się dużych
formatów.

Wspólna magia

Oba wydarzenia udowodniły, że w Biało-
wieży magia nie potrzebuje różdżki — wystarczą
ludzie, którzy chcą być razem. Śmiech, radość,
błysk w oczach dzieci i świąteczne ciepło sprawi-
ły, że atmosfera była jak z najbardziej wzruszają-
cej, ale i najzabawniejszej świątecznej
opowieści.

Gminna Biblioteka Publiczna oraz Biało-
wieski Ośrodek Kultury dziękują wszystkim za
obecność, za energię, za pomysły i za to, że
wspólnie tworzymy tradycję, która naprawdę ma
moc. Dzięki Wam te spotkania są wyjątkowe —
i chcemy więcej!

•
GBP

**i wyobraźnią szopka betlejemską lśni niczym
fragment wigilijnej baśni, w której czas zwal-
nia, a codzienność ustępuje miejsca cudowi.**

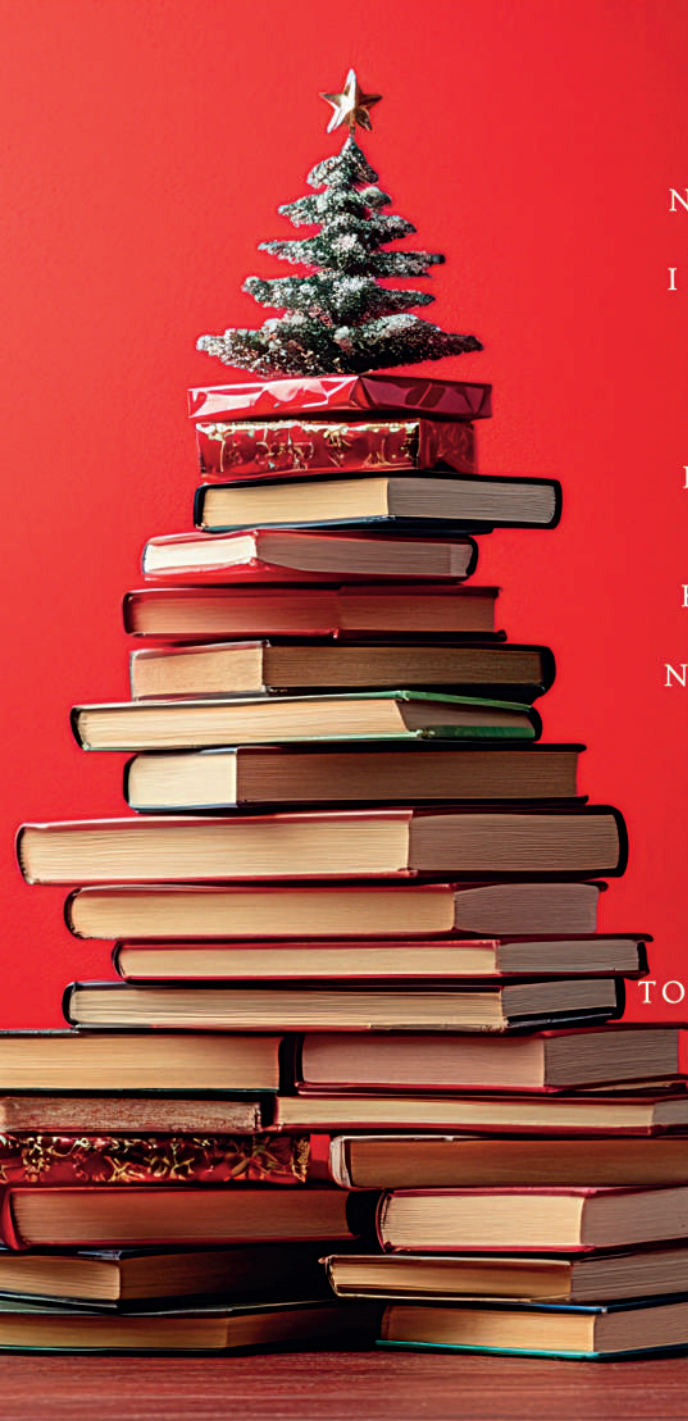
W ciszy, którą rozumieją tylko grudniowe
wieczory, stoją Trzej Królowie – jakby zatrzymani
w kroku – niosąc dary dla Maleńkiego. Obok nich
czuwają zwierzęta stajenne, wierne strażniczki
ciepła i spokoju. Delikatny aromat świeżego sian-
ka unosi się w powietrzu, jakby niósł ze sobą
echo dawnych świąt i opowieści przekazywanych
przy blasku choinkowych świateł.

Szopkę otulają świeże choinki ofiarowane
przez Państwa Bajko i Gutowskich – zielone
strażniczki świątecznej nadziei, które szumią ci-
chutko, jakby szeptały życzenia na nadchodzący
czas.

To miejsce nie tylko cieszy oko – ono koi, zatrzymuje, wycisza. Przypomina, że w świątecznym czasie nawet najmniejszy obraz może stać się przestrzenią, w której budzi się dobro, a czło-

wiek odnajduje w sobie odrobinę więcej światła.

•
GBP



&

DRODZY CZYTELNICY!

NIECH TE ŚWIĘTA PRZYNIOSĄ WAM
CHWILĘ WYTCNIENIA
I CICHY BLASK, KTÓRY ROZŚWIELA
ZIMOWE WIECZORY.

NIECH W WASZYCH DOMACH
ZAGOSZCZĄ SPOKÓJ, RADOŚĆ
I CIEPŁO RODZINNYCH HISTORII –
TYCH OPOWIADANYCH
I TYCH ZAPISANYCH MIĘDZY
KARTKAMI ULUBIONYCH KSIĄŻEK.

NIECH NOWY ROK OTWORZY PRZED
WAMI NOWE ROZDZIAŁY:
PEŁNE DOBRYCH SPOTKAŃ,
INSPIRUJĄCYCH SŁÓW
I ODKRYĆ, KTÓRE KARMIĄ
WYOBRAŹNIĘ.

ŻYCZYMY, ABY LITERATURA
TOWARZYSZYŁA WAM KAŻDEGO DNIA,
DODAJĄC OTUCHY, WZRUSZAJĄC,
ROZŚMIESZAJĄC
I PROWADZĄC DO MIEJSC, GDZIE
ZAWSZE CZEKA ŚWIATŁO.

WESOŁYCH, PIĘKNYCH ŚWIĄT
I KSIĄŻKOWEGO NOWEGO ROKU!

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. IGORA NEWERLEGO

A święta coraz bliżej...

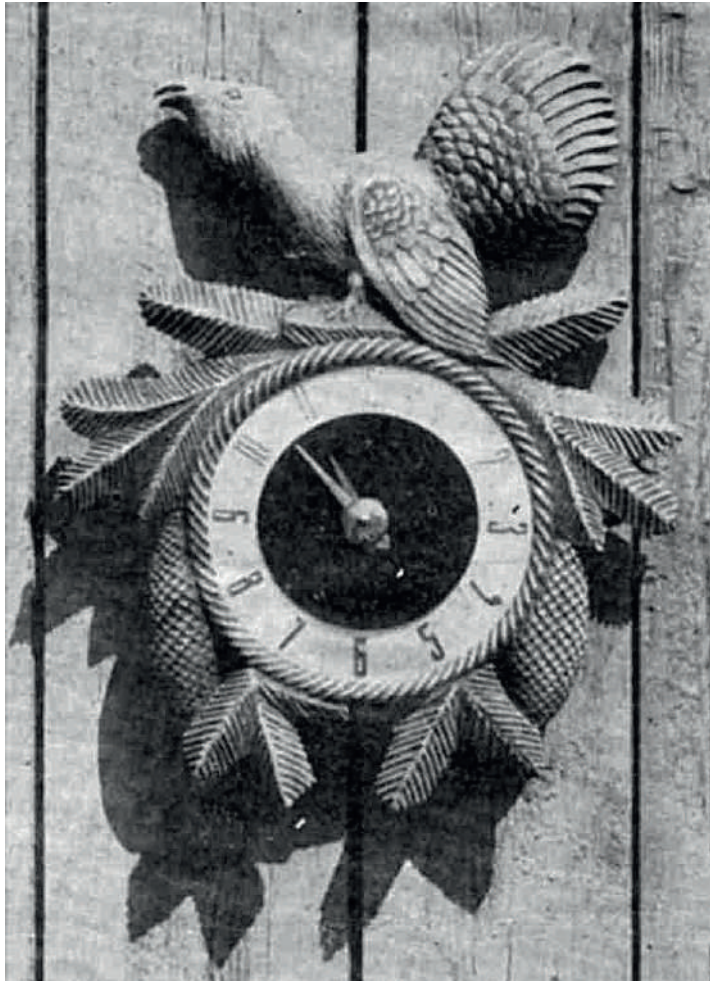
O świątecznym świerku nieco inaczej (część II)

Świerk jest drzewem, o którym częściej niż zwykle wspominamy w okresie bożonarodzeniowo-noworocznym, zwracając uwagę na jego wymiar duchowy. Świerk bowiem obecny jest w licznych wierzeniach, obrzędach i zwyczajach narodów całego świata.

Zwyczaj ustawiania choinki w Rosji pojawił

się za czasów panowania Piotra I Wielkiego. W 1699 roku władca ten wydał ukaz, który przełożył dotychczasowy zwyczaj świętowania Nowego Roku z 1 września na 1 stycznia. Ukaz zaczął obowiązywać od 1700 roku. Piotr I Wielki polecił w nim, by w Nowy Rok przyozdabiać domy „sosenowymi, świerkowymi i jałowcowymi gałązkami,

na wzór, jak to wykonano w Pałacu Gościńnym”. Nowy obyczaj przyjmował się z trudem. Jeszcze w początku XIX wieku świerki stawiane były tylko w domach petersburskich Niemców. Powszechnym upiększeniem domów choinka stała się w Rosji dopiero w końcu XIX wieku.



Ryc. 1. Motywy gałązek i szyszek świerkowych wykorzystane przez białowieckiego rzeźbiarza Sergiusza Dowbysza do ozdobienia tarczy zegara. **Fot.** Mikołaj Hajduk.

W Niemczech, na cztery tygodnie przed Bożym Narodzeniem, wykonuje się wieńce adwentowe. Na początku adwentu, kobiety splatają z gałęzi świerkowych wieniec, na którym umieszcza się cztery świece symbolizujące cztery adwentowe tygodnie. W pierwszym tygodniu zapala się tylko jedną świecę, potem stopniowo kolejne, by tuż przed Bożym Narodzeniem paliły się już wszystkie. U nas, na Warmii, wieniec ten nazywano świecakiem adwentowym. Wraz z upływem kolejnych tygodni, wzbogacano go o kolorowe wstążki symbolizujące kolejne niedziele adwentu – czerwone, żółte, srebrne i złote. Świecak adwentowy miał zazwyczaj formę czteroramiennego żyrandola wieszanego pod sufitem w paradnej izbie.

Na Kurpiach z pnia młodego świerka wy-

konuje się rdzeń palmy wielkanocnej. Po ścięciu świerczek jest okrzesywany z gałązek, pozostawia się tylko zielony wierzchołek. Następnie pień oplatany jest na całej długości widłakiem, wrzossem, borówką, zdo bi się go też kwiatami z bibuły i wstążkami.

Dawniej w całej Polsce dziewczynki chodziły w niedzielę majową po chatach z „maiczkiem”, zwanym czasami też „gaikiem”. Był to świerczek lub pęk gałęzi świerkowych, które ozdabiano pstrymi papierkami, pozłotką i wyduszkami jaj. Dziewczynki trzęsły i obracały drzewko, śpiewając przy tym stosowną piosenkę. Otrzymywały za to datki, najczęściej w naturze. Niekiedy gałązki „maiczka” umieszczano nad drzwiami stajni czy obory, by ochronić zwierzęta przed nieszczęściem. Po ostatniej wojnie obrzęd ten zachował się tylko na Śląsku.

W czasie Zielonych Świąt (Zesłania Ducha Świętego) bądź też z 30 kwietnia na 1 maja, parobkowie na Orawie i Spiszu stawiali przed domami panien tzw. maj (moj, mojkę). Wykonywano go z wierzchołka świerka lub jodły. Ten, kto postawił maj sprowadzał też muzykę, a dziewczyna przyrządzała poczęstunek dla zebranej młodzieży. Górale w pierwszy dzień Zielonych Świąt obchodzili na polu, trzy razy dookoła, zasiewy żyta. By żyto dobrze rosło, okadzali je żywicą niesioną na kiju świerkowym. W okolicach Babiej Góry praktykowany był zwyczaj chodzenia z „bańką”, której konstrukcję stanowił czubek świerka i pozbawione igieł gałązki, związywane u szczytu. Oklejone kolorowym papierem z malowankami, „bańki” miały umieszczoną w środku latarnię. Kaszubi w pierwszą niedzielę maja odbywali obrzęd wypędzania zimy. Po wsi obnoszono przyozdobione drzewko świerkowe. Śpiewano przy tym pieśni o pożegnaniu zimy i powitaniu lata.

Świerk pojawia się także w prawosławne święto Jordanu (19 stycznia). Dawniej wierni przystrajali świerczyną ołtarz wykonany z brył lodu, które wyrąbywano z tafli zamrożonego stawu, jeziora czy rzeki. Obecnie raczej się tego nie praktykuje, natomiast gałązki świerkowe nadal są używane jako kropidełka.

Świerk znają dobrze pasterze owiec, towarzyszy on im przecież przez cały sezon wypasowy. Z drzewem tym związanych jest szereg zwyczajów, wierzeń i przesądów. Już w dniu wiosennego redyku, czyli wyjścia stad w góry, juhasi przypinali gałązki świerkowe do kapeluszy. Wierzchołek świerka umieszczano na pierwszej

wznoszonej po przyjsciu na halę koszarze (zagrodzie) dla owiec. Miało to zapewnić stadu zdrowie i być zabezpieczeniem przed czarami. Baca, czyli gospodarz wypasu, zaszywał gałązkę świerka (tzw. smędziankę) w swoim pasie. Miało to chronić jego, juhasów i zwierzęta przed wszelkim złem. Tylko baca miał prawo zrąbania świerka, uważanego za drzewo święte. Na juhasa czynność ta sprowadziłaby złe duchy.



Ryc. 2. Żubr pod świerkami – plaketka do mundurów przewodnickich zaprojektowana przez Konstantego Wiśniewskiego, przewodniczącego Koła Przewodników PTTK w Białowieży w latach 1972-1974, wklejona do Kroniki Koła przez Barbarę Ewę Wysmulek. **Fot.** B. Jędrzejewska.

Pasterze praktykowali zwyczaj cedzenia mleka, zwłaszcza podczas pierwszego udoju na hali, przez położone na lnianej szmatce (tzw. powążce) skrzyżowane gałązki świerkowe, rzadziej jodłowe. Wierzono, że zapewni się w ten sposób nie tylko dobre dojenie owiec, ale także dobrą jakość przetworów mlecznych. Niekiedy w powążkę zaszywano igły świerkowe. Miały one przeciwdziałać czarom rzucanym przez osoby zazdrosne. Igły świerka zebrane w pierwszy piątek miesiąca, bez świadków, stanowiły też skuteczne lekarstwo dla owiec, zwłaszcza wtedy,

gdy dolegliwości zostały spowodowane czarami. Z pokolenia na pokolenie pasterze przekazywali też ostrzeżenie, żeby owcom nie pozwalano stać w cieniu świerków, bo będą miały robaki. Juhasowi pod żadnym pozorem nie wolno było wtedy gwizdać, gdyż na gwizd wszystkie złe duchy zeszyby po cieniach drzewa do owiec. Wszystkie te zwyczaje spisała na Podhalu w połowie XX wieku Barbara Blizińska. Pasterze w niektórych regionach wierzyli, że krowy pędzone na pastwisko biczyskiem wykonanym ze świerka dadzą mniej mleka, w przeciwieństwie do biczyska jodłowego.

Interesujący obyczaj związany ze świerkiem zanotowano u Buriatów. Kiedy w ziemię uderzyła błyskawica, oddawali oni niebu to, co z niego się opuściło. W tym celu sadziło się świerk, którego czubek – podobnie do strzały – dąży ku niebu. W ten sposób podnoszono do niebios otrzymany dar.

Starcy mieszkający dawniej w Puszczy Białowieskiej tłumaczyli dzieciom, że w świerkach mieszkają duszki, które zjadają promienie słoneczne. Dlatego też pod drzewami tymi zawsze jest mrok. Tę informację przekazała mi Nadzieja Rusko, która zmarła w 2007 roku w wieku 101 lat.

Świerk zaznaczył swój ślad również w magii i wróżbiarstwie. Na przykład w XIX-wiecznym podręczniku magii znajdziemy sposób na sprowadzenie deszczu, który zniszczy zasiewy. Jednym z jego elementów jest okadzanie podpaloną gałązką świerkową samotnej mogiły. Natomiast przed czarami może nas zabezpieczyć żywica świerka. Z kolei ten, kto marzy o powiększeniu rodziny, powinien na gałązkach świerkowych zawiesić owinięte w złotko lub sreberko orzechy. Nasi górale, by wykryć osobę rzucającą czary, uciekali się do następującego sposobu. Baca dosypywał do herbaty odrobinę wysuszonej na słońcu startej kory ze starego świerka i dawał ją do wypicia osobie, względem której żywił podejrzenia. Jeśli taki osobnik zaczął „puszczać wiatry”, nie mogąc w żaden sposób nad tym zapanować, oznaczało to, że on jest sprawcą czarów.

W rejonie Puszczy Białowieskiej jeszcze do niedawna wróžono jaka będzie zima na podstawie obradzenia szyszek. Jeśli szyszek było dużo i obejmowały one wszystkie gałęzie, od wierzchołka do dołu, to zima miała być długa i ciężka. Jeśli zaś szyszek było mało i występo-

wały tylko na czubku drzewa, zima zapowiadała się lekka i krótka.

Niezamężne dziewczęta wróżyły niegdyś w noc z pierwszego poniedziałku na wtorek w Nowym Roku za pomocą małej gałązki z choinki. Gałązkę kładły pod poduszkę i szeptały: „Kładąc się w poniedziałek, kładę pod głowę las świerkowy. W tym lesie zobaczę na pewno mężczyznę, który myśli o mnie i darzy mnie sympatią (miłością itp.). We wtorek będę już wiedziała, kto ma wobec mnie poważne zamiary”. Aby uzyskać wiarygodny proroczy sen, wtajemniczeni polecają żuć przed zaśnięciem igłę świerkową (lub jodłową). Pogryzionej miazgi nie należy wy-

pluć, lecz umieścić ją pod językiem. W ogóle – śnić świerk oznacza, według popularnego sennika, spokojny kąt domowy.

Opowieść o niematerialnym obliczu świerka można byłoby ciągnąć jeszcze długo, ale już i ta garść wiadomości pozwala nam uzmysłwić sobie, że drzewo to, jak również inne gatunki, mają znacznie większą wartość, niż to postrzegamy, i że powinniśmy je obdarzać większym szacunkiem.

Piotr Bajko

I	12 I - 7 II
II	9 II - 7 III
III	9 III - 4 IV
IV	4 V - 30 V
V	8 VI - 4 VII
VI	13 VII - 8 VIII
VII	17 VIII - 12 IX
VIII	28 IX - 24 X
IX	16 XI - 12 XII
TURNUS 12-DNIOWY	9 VI - 20 VI

2026

TURNUSY
DOBROWOLNEJ ZASADNICZEJ SŁUŻBY WOJSKOWEJ

GET IT ON
Google Play

Download on the
App Store

Zainstaluj aplikację

Centralne Wojskowe
Centrum Rekrutacji

Dobrowolna Zasadnicza Służba Wojskowa

Informujemy o rozpoczęciu naboru do Dobrowolnej Zasadniczej Służby Wojskowej (DZSW) w 2026 roku. Zachęcamy do wstąpienia w szeregi Wojska Polskiego, a szczególnie do odbycia szkolenia podstawowego w Batalionie Czołgów w Czartajewie.

Wójt Gminy Białowieża
zaprasza na
WIGILIĘ GMINNĄ
21 grudnia 2025 (niedziela)
godz. 14.00
sala kinowa

W programie:

- koncert kolęd w wykonaniu
Chóru Polskiej Pieśni Narodowej
z Bielska Podlaskiego
- dzielenie się opłatkiem i
prosforą
- poczęstunek wigilijny
przygotowany
przez lokalnych przedsiębiorców



**WÓJT GMINY BIAŁOWIEŻA
oraz
BIAŁOWIESKI OŚRODEK KULTURY
zapraszają na
SYLWESTRA POD CHMURKĄ
31.12.2025 (środa)**

godz. 22.00

**w programie
ognisko z
poczęstunkiem**

**Parking gminny przy ulicy
Kolejowej w Białowieży**



GŁOS BIAŁOWIEŻY - GAZETA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Wydawca: Białowiecki Ośrodek Kultury
ul. Sportowa 1, 17-230 Białowieża, tel.: 85 68 12 460
Redaktor naczelny: Mateusz Damian Gutowski
Druk: Białowiecki Ośrodek Kultury
Korekta: Gminna Biblioteka Publiczna
Numer zamknięto: 14.12.2025 r.
E-mail: bok@ug.bialowieza.pl
Strona internetowa: www.gmina.bialowieza.pl
Nakład: 350 egzemplarzy

